

NIT U SRCU MORA

Komiža na Visu

anarhija/ blok 45
PORODIČNA BIBLIOTEKA

Tin Ujević

NIT U SRCU MORA: KOMIŽA NA VISU

TEUTIN DVOR: OTOK SVETI ANDRIJA

1930.

Jadranska pošta, VI, br. 197 i 198, Split, 26–28. VIII 1930.
Preuzeto iz Tin Ujević, Izabrana djela, Knjiga treća, *Proza*,
str. 167–170, 171–176, Beograd, 1964. Izdavači: Naprijed
(Zagreb), Prosveta (Beograd), Svjetlost (Sarajevo).

Priredili: AG, Maja i Mario, 2017, 2023.

aleksa.golijanin@gmail.com

<http://anarhija-blok45.net>

ZAJEDNIČKA ARHIVA

<http://anarhisticka-biblioteka.net>

Otok Sveti Andrija

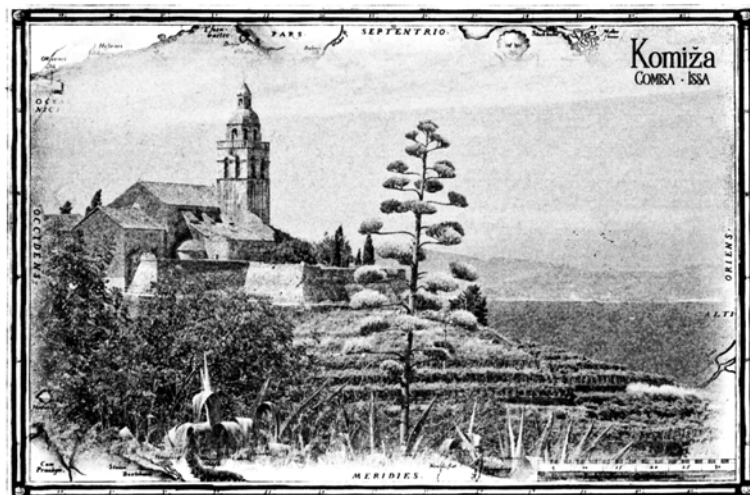
TIN UJEVIĆ

„Ovamo, po izbor luđaci i sanjari!“
Tin Ujević (1891–1955), *Teutin dvor: otok Sveti Andrija*, 1930.

NA KORICAMA:
Antoni Gelabert i Casas (Barcelona, 1911–1980), ex libris,
za Jordi Gelabert, bez naslova i datuma.

43.0445° N, 16.0918° E

DRAGI ALEKSA,
STARI HORSKI DRUŽE!
PRIMI GOMILU
SLANIH I ZRIKUTA-
VIH POZDRAVA SA
RAJSKOG OTOKA VISAI!

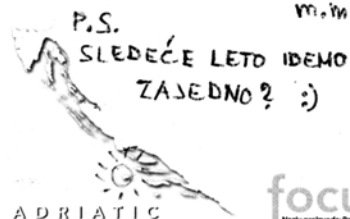
Komiža
Otok Vis
Post Card

ALEKSA GOLISANIN

44.7968° N, 20.3792° E

blok 45

focus

tel: 020 77 34 77 ; fax: 77 34 75

Nastir proizvoda: Razglednica; Proizvođač: Focus d.o.o., Močilo 1b, Čilipč, Šifra: MF; Zemlja porijekla: Hrvatska

23662

NIT U SRCU MORA
Komiža na Visu (16. VIII 1930)

5

TEUTIN DVOR
Otok Sveti Andrija (28. VIII 1930)

11

Tin Ujević

Priredili AG (Beograd), Maja & Mario (Zagreb), 2017 (2023, „Sveti Andrija“), na osnovu Mariove razglednice iz Komiže 2016. i Majine preporuke Tinovog teksta.

Komiža, Stiniva, 1938.

Čitatelj *Jadranske pošte* (anon.), Split, oko 1930.

bašta na svijetu bez premca u svim botanikama. Poslije ove vilinske trave sigurno prelaze u korale ili u liticu: procvjetavši kao cvijeće, u dubokoj starosti postaju rude.

Ne vidjeh morskih pasa koji mi na Jadranu sve više prelaze u legendu; jedan mornar mi reče: oni žderu čovjeka u Indijskom ili Tihom oceanu, ali ne u Evropi; pa ipak ima ovdje, vjerujem, katkada, zoopomorskoga života kakav se sluti na pučinama debelih oceana, a u Evropi samo u neko veoma primitivno doba. U znak da se samoća odmetnula od čovjeka, proglašene su razne morske slobode: svi sistemi riba rado bez brige izvode majstorije svih modernih plesova povrh površine. Promatrao sam tako ribu đipiti ili skakati; preda mnom su zubaci nagonili iglice, brojne iglice, a i par zubataca izvršili su ekstrature. I gore, među otočkim borovima, opazih da ptičice ne lete ravno kako je običaj, nego prelamaju let u niz eksperimentalnih skakutanja (možda od sunca? možda zbog vida?) kako se valjda esejistički uzlijetalu u vremena blagopokojnoga archeopteryxa.

1930.

Jadranska pošta, VI, br. 199, Split, 28. VIII 1930. Hrvatski putopisci XIX i XX stoljeća, uredio Slavko Ježić, Zora, Zagreb, 1955, 461–465. Preuzeto iz Tin Ujević, Izabrana djela, Knjiga treća, Proza, 1964. str. 171–176.

NIT U SRCU MORA

Komiža na Visu

Nalazim se na jadranskim Filipinima. Američani ne mogu naći ljepšu vedrinu na Havajima nego ja ovdje. Nalazim se u dubokom srcu dubokoga mora. Ovamo su me odista vile donijele, u nepoznatom nadnevku kada je globus zadrije-mao i nitko nije mogao da me primijeti. Ja sam u carstvu pustolovina, u čudu događaja. Konačno sam doživio da je svijet zaboravio. I postao sam vlasnik jednog otajstva. Otputovao sam ravno prema pravoj slobodi, na jadranski front, na domaku Monte Gargana. I našao sam prije spontan, bolji nego da predstavljam svjetski PEN-club. Badava je to govoriti: Dalmacija, Jadran. Nego ovamo treba dohrliti, na Vis, kamo je stiglo dosta malo Čehoslovaka, i još dalje, na Biševo, na Svetog Andriju, na Palagruž. Poslije toliko godina trome sjedećivosti konačno me zahvatio talas epopeje. I to tako neodoljivo da će sada sva srca sa mnom zatreperiti, da će me svaka ljepota zavoljeti i blagosloviti.

Ležim na krevetu i kroz prozor preko drvenoga zaslona vidim modri trokut neba koji mi se sprva čini skut sušene oprave neke imaginarne dame koju motrim s osjećajem erotičnog fetišizma, a gotovo i religiozno. Ja znam da je gore vasiona, puna simbolskih zbivanja, a ovo je plava koprena za

koju se grčevito hvatam. Ne, danas više nisam brodolomac. Život biva san, ali sladak, ljubak i raskošan san.

Trenutno sam možda na jednom ostrvu koje nije zabilježeno na geografskim kartama, te ni sam ne znam gdje je, pošto sam prethodno s motornim čamcem dodirnuo talijansku pustu obalu. Jedan mi improvizirani pilot donosi moju zračnu poštu. Šalim se s ovim novim (Charlesom) Lindberghom koji je čak ovamo doletio:

– Sportski se šampioni, premda obasuti pohvalama, i ukoliko samo ne dobiju nagrade za pobijene rekorde, nažalost smatraju krepkim mangupima koji su pripravnici da sasvim badava, za koje babe brašno, polome kosti. No na moru je sigurnije.

Čitam pisma. Pišu mi filmske dive, markize, krojačice, kćeri finansijskih velmoža, studentice, Missove, nagrađene elegancije, razni narod. Mnogo komplimentata, mnogo lijepih riječi, mnogo uzdaha, ali na uzvrat nijedna doznačnica. Što je već teže, jedna me strahovito bogata Amerikanka moli da je povedem pred oltar. A i ona je ljepotica da zavrti mozgom. Nisam se nikada smatrao baš lijep, neki Antinous, pa ne razumijem kako su me odjedared tolike žene zavoljele, čak i dame, i to širom svijeta, čak do Hollywooda. Mora da moja jadranska propaganda riječju, kretanjem i spisom ima uspjeha. A ma nekako nisam u eri pisanja stihova za albume, a i na poštu ne kratim ići iz lijenosti. Srce, šaljem ti hladnu dopisnicu. Neka svima mjesto mene moj zračni povjerenik razdijeli mnogo cjelova. Ja ću ostati ovdje u polipskoj samoći da natapam podmorske bašte opletene oko koralnih hridina gdje se neizrecivi biseri talože u bolesne, ranjene školjke.

dočaravalo bukoliku: kvočku koja kokodače s pilićima koji bi htjeli u ptičju muzičku konzervatoriju. Bezbrojni cvrčci u granju, pijani od sunca, cvrče, cvrče i cvrče; a puteljkom, i posvuda po otoku borovi, borovi, borovi spuštajući u hlad lisnate igle i poispane češere (šišarice), tamjaneći zrak vrelin smolama. Rijetko neka smokva, a uz obronke prisojnih brežuljaka na više mjesta divni učinci vinogradskih dolaca. Puteljak, uži nego dvije spojene čizmine noge, posut je mjestimično konjskim izmetom. I u rano jutro ovdje me oblije znoj, a i noći su do zore sada tople, omarinske...

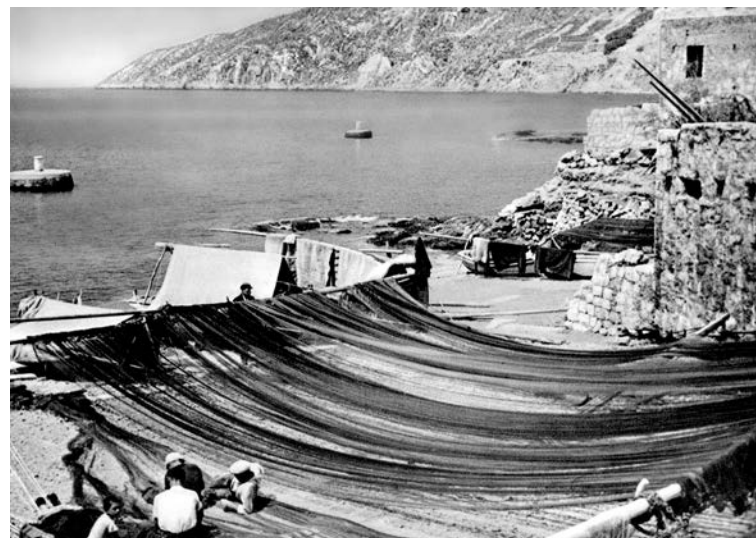
Crni pas na stubama drijema oponašajući ljudsko dostojanstvo. Ko uopće ne bi rekao da su domaće životinje učile od čovjekova stila, kada već u morskoj fauni ne bi bilo toliko ljudskih izraza?

Slasti kupanja vrijedi naročito opisati. Voda je ovdje potpuno prozirna do znatne dubine u kojoj plutaju ko žarišta primljenih s neba zrake nova sunca. Dok su drugi lovili tunjom kanjce i penzile, ja sam se hladio, ili kao što neki kažu „kiselio“. Litica na koju sam se izvalio bila je od najtvrdih: takva koja odista lomi valove, većinom crna i podesna za geološko proučavanje starosti gudure. Štete samo što je i suviše osunčana, te izjutra, za vrijeme oseke, dok je sunce ravno gađa, naprosto plane. Ribarima se tada često koža s pete zalijepi za liticu. U moru, podno litice, a izvjesno i na većim dubinama, mnoštvo rupa i pukotina izbušije valjda valovi koji napadaju obalu. Ali sve zemaljsko cvijeće, pred ovom dražesti i strahotom, mora da se zarumeni pred cvijećem mora. Flora je u mojoj uvalici podmorskoj, premda je još g. Vereš ozloglasio „morsku travu“ (ona raste, čuh, i u više metara visine), mahom minijaturno dražesna, ali uz ovo milosno draganje sunca u morskom staklu svakako najljepša

još počiva dijelak patetičnosti, jedini vibratno ganutljiv otok sačuvan za moralne arslane, a iskorišćen od ribara i vinogradara. Kakve proze Jacka Londona! Ovamo, po izbor ludaci i sanjari! U svakoj drugoj zemlji bio bi predmet romaneskne drama i romana, a sada će sigurno biti prigrljen kao naš jadranski Locarno. Nema ovdje igrališta za nogomet, polja za golf i tenis; no ja sam se tako zadihao usponom i tako *primirisao opasnost* na iskrcavanju da bi mi dvije nedjelje boravka vratile vitku liniju. Budući da on pruža izgled ne samo za kupaće, za pecatelje, za ljubitelje vina, nego i za alpiniste koji hoće da svrše s Alpama... Slikari koji tražite neizdane krajolike, g. Bijeliću, da sam ranije znao, kad ste bili u Splitu, ja bih vas uputio ovamo.

Po noći, svladavajući zamor duševnoga gotovo epileptičnoga grča, sanjah da je veliki dupin ponio naš motor i počeo da s njime drma na jednu i na drugu stranu. Tada sam skočio u mrku vodu i našao se na leđima kita koji me je dopremio u nedostupnu, nemoguću Luku gdje za vrijeme oluje talas lupa toliko metara više u srce tvrdog otoka. Te su noći ribari bili slabe sreće, jer su „mali dupini tjerali ribu na dno“; a druge još noći bilo je malo lovine, ali treće noći se popravilo, te smo pred odlazak gledali kako se sardela sprema u svoje pretine osoljena cijelim buretima soli.

Kada se primicalo jutro, pustio sam sunce kroz prozor u sobu. Onda sam ustao, g. Tiljak mi je kazao da zahvatim puteljkom do male kolibe odakle se pruža divan vidik. Ali Teutin dvor – ilirske kraljice, ili, kako drugi kažu, mletačka utvrda – ne nalazi se s te strane, i ja sam ga poslije motrio s mora kao čudnovati kostur neke zagonetne podrtine... Uz kuću opazih nešto sasvim obično za sela i majure; ali što je u samotnoj atmosferi slobodnog i divljačko-hridinastog otoka

Sušenje mreža u Komizi, 1938.

Sad ovdje kraljujem, a vjeruju da nisam moć da obaram otoke u umiljate pučine, kao da sam sâm Vulkan, ili posjednik kompleksa Bimini. Neću da vam kažem kojega divnog preliva bijaše svila mora kada smo se primakli ratištu Tegetthoffa iz godine 1866.¹ I sada tu strši pramac jednoga talijanskoga parobroda koji je još onomad tovario kamen i ekrazit, ali se umorna momčad napila, zaspala i u mrkloj noći udarila o liticu.

Ovi ribari žive u beskonačnoj i neiskazanoj poeziji na kojoj im svi sretnici moraju zavidjeti, a ja još i više. Mislim da bi siromašni književnici i umjetnici problem umjetnosti mogli riješiti ispomažući se ribarstvom kada bi bilo dobrih

¹ Bitka kod Visa (20. VII 1866), između italijanske i (pobedničke) austrougarske flote. Ovu drugu je predvodio admiral Vilhelm fon Tegethoff (Wilhelm von Tegetthoff, 1827–1871).

ljudi da im kupe čamac, mreže, udice, parangale i osti. Inače, trebalo bi osnovati književno-ribarsku Ligu za samopomoć. Na to sam već više puta pomišljao, tako i prošle zime, pa ipak ne mogoh da spojim kraj s krajem i tako riješim problem najslobodnijeg opstanka.

Ovdje sam prvo našao slikara Foretića koji me je, šepesajući u dosadi svagdašnjice, sjetio na ulicu Delambre, u kojoj sam i sâm neko vrijeme stanovao u hotelu „Zürich“, gdje se našao s Arhipenkom i Zadkinom. Onda Majakovskoga, koji mi na odlasku darova flašicu strahovite votke koje je utisak gori nego kojeg eksploziva. Onda napokon jednoga mladoga slikara koji, nezavisniji nego Ciganin pod svojom čergicom, živi među ribarima na Svetom Andriji. Divna romantika, ovaj put. Instalirali smo i bežičnu postaju, a već je prije (Ljubomir) Micić iz Pariza pisao da „moje kuđenje u J. P.² više cijeni nego tuđe pohvale“. Sjedio sam i s elitom mjesne inteligencije, a župni ured imao je blagohotnost da mi pokloni tri knjige (štampane 1875, 83. i 85. u Zadru) komiškoga filozofa Antuna Petrića (1829–1908). Njegovi poštovatelji i rođaci obećali su i podatke o njemu, naročito dijelove dopisivanja. Govore da je ovaj svećenik bio samotar, a svoj je sokratizam dotle dotjerao da je misio kod svoje kuće i u gotovom plaćao honorar sakupljenim vjernicima.

Dakako da sam se raspitao za ribu. Ovo je lovište jedinstveno u Dalmaciji, svaki dan vagoni divne ribe, te je temelj otočkog blagostanja. Okusio sam već domaćega zubatca, skuše i sardine iz Mardešićeve tvornice, a ovi stanovnici mora otvorili su mi apetit. Nisam zaboravio da se raspitam za vino koje je čuveno, ali izgleda da treba sporazuma da se ovdje dobije u kafani, pošto ga, nominalno bar, ako ne

² Splitski dnevni list *Jadranska pošta* (1925–1934).

Obitelj Zanki s otoka Sveca (Svetog Andrije) na vrhu Jabuke; foto, Franjo Fuis, 1935.

— Trebalo je osamiti samoću. Ovdje smo tako daleko od svijeta, tako osamljeni, da se ne bih začudio da smo napadnuti u noći ili da se pojave u kući Duceovi organi s molbom da ispunimo prijavnice na talijanskom jeziku. Gord sam što sam, u pravom smislu, otkrio ovaj otok (pošto je župski, gotovo da pripada Svetoj Stolici) kao Kolumbo Ameriku. Jabuka, dalmatinska *ultima Thule*, još je čudesnija, jer kvari magnetskom snagom plovidbene kompase i ljudske mozgove, a pri vjetru se na njoj ne iskrcava, nego treba bježati prama Italiji ili do Šibenika. Dakle, slava maloj Jabuci! Ali ovdje je zabava za gentlemane koji su voljni da krhaju vratove, da žive s više vina nego vode, da se penju kao vjeverice, da paraju čakšire o ljute litice, dakle za junake koji se za volju ljepote lišavaju udobnosti, i žrtvuju trbuhe planinarstvu. Ovo je jedincati neosvijetljeni otok Jadrana na kojem

fenjer, nas troje. Češke dame ostaju noćas na ribolovu uz ribare da uživaju u prizoru. Preko puteljka na više ispriječeno nekoliko čvrstih kolaca po kojima se izvlače lađe pred natiškom vode, a uz njih rastegnute mreže. Nedaleko, otvorena skladišta drva sasječenih za gorenje. Ovaj je dio već naslikao Kujačić, a o boku ima brdskih špilja koje su upotrebljene kao magaz. Golubinjak nađen kao splaćina na moru povodom bogzna koje parobrodske nesreće leži uz cestu. Malo dalje, kuća u izgradnji. Idemo, a naš nas vodič vodi stazicom toliko vijugavom da se pitamo i sami kako se snalazi. Ali on je tu kod kuće. Otok je tako pust, nikakvoga znaka života, da strepimo da li nas neće iz grmlja, šikarja, stabala napasti hajdoci ili gusari, kojih je izvjesno bilo u drevna grčka ili ilirsko-rimska vremena. Neće. Ovdje je pitoma čeljad, patrijarhalna, i nema opasnosti; nema čak ni policije ni financije, pa suvislo ni krijumčara, a od žitelja svega dvije porodice, četrdesetak duša. Napokon smo dokasali do kuće koja, prostrana i čvrsta, kao da je usječena u stanac-kamen.

„Gospa Nadalina!“, viče naš vodič. (Jedva je prošlo devet sati, a u ovoj ribarsko-umjetničkoj koloniji već sve spava.) „Gospa Nadalina!“

On nam je ranije objasnio da se Nadalina, rođena u Italiji, ovamo udala za ribara, najstarijega od petoro braće. Ustaje više osoba, čuje se škripa koraka i otvaranje vrata. Od dvije-tri žene koje se ustadoše, jedna je sigurno gazdarica. Tu je i Zlata, Mirkova žena. Vodi nas u kuhinju s našom živežnom košarom, ali za večeras imat ćemo da se zadovoljimo s malo sira i grožđa kojim otok obiluje. Imamo i odličnoga vina, ali treba štedjeti.

Ja dobacujem:

realno, jer ga toliko i nema, piju cijele oblasti i pokrajine, da ne kažem zemlje. Našao sam i takvih koji kažu da ne znaju što je dingač (u Beogradu znatno popularniji), a dakako da je bilo razgovora i o blatini, žilavici i drugim slavnim proizvodima vinarstva.

Okupah duh i tijelo u jednoj divnoj, milosrdnoj plaveti, jer odista sô je važnija za čovjeka nego za haringe, i osunčah se za cijelu zimu, na samom izmaku ljeta. U moru sam čak nagazio na ježa koji mi je nekoliko bodljika ostavio u asketskoj peti, a kao pozdrav mora dodirnula me je jedna velika sluzovača koju nisam mario izvlačiti na suho. Neka biće živi! Morski psi se nisu pojavili, mada je signalizirano da im je izdata uputa da paze dokle ću doplivati. Mislim da će dječica koja se ovdje kupaju biti zdrava kao kremen, žilava i imati energije u životu; u najmanju ruku bit će ljudi koji cijene vodu i konsekutni učinak pranja u čistoj i živoj vodi.

Napokon sam lično u jednoj oplakanoj, okupanoj pustari reperirao nemoguću stvar, sreću. Bio je to bijeg iz svih tlačenja stvarnosti. Ovdje sam poprimio u se dušu svih beskonačnih mora na kojima nisam nikada povraćao, i tko ne bi htio da živi ovako u prirodi, u jednoj oceanskoj, otahitskoj sreći? Rekoh: Vis mi je miliji nego cijeli Jadran, a Sveti Andrija mi je miliji čak i od Visa. K meni doploviše atlantske i pacifičke vode, a ne samo Jadran. A ta Hadrija, rekoh slušačima, dolazi od dravidske riječi „Hodru“, što na dravidskom znači Ponor (abyssus), jer je u pradrevna vremena ovdje voda odista provalila i potopila obitavane i obrađene predjele.

Jedna pitoma Sušačanka, koja je vidjela Rab i Crikvenicu, priča mi da je ovdje krajolik „divlji“, ali nalazim da bih se morao poslužiti mnogo izbrušenijim, slikanim rječnikom za ovaj gledani, nijemi osjećaj. Tako je divan da se ne bih mario

vratiti u civilizaciju. Ribari, ribari, ribari! Cijeli dio mjesta miriše na srdelu i srdelino ulje, a uz jednu obalnu padinu gomila limenih kutija. Izgubio sam se, prešao u čistu fantastiku. Jednoga putnika ovo sjeća na Bretagnu (Bretanja), ali mislim da je Bretagna drugačija, sumornija. Zaronio sam u sakritu vodu da izronim s bisernim kapitalom.

1930.

Jadranska pošta, VI, br. 197, Split, 26. VIII 1930 (napisano 16. VIII). Preuzeto iz Tin Ujević, Izabrana djela, Knjiga treća, *Proza*, str. 167–170, Beograd, 1964. Izdavači: Naprijed (Zagreb), Prosveta (Beograd), Svjetlost (Sarajevo).

se da stoji. Kao da stoji nepomično, dok se ne izgubi u priličnoj, tmastoj udaljenosti.

Pred nama se nalijevo nazire crna crta vulkanskog otočića Brusnika. Pruga je tako crna da sliči u mraku na trupinu kakvoga velikog parobroda (ili još bolje džemije) i rekli bismo da putuje prama nama. Na Brusniku nema stanovnika, ni stabala; ima nešto malo ovaca, jezerce, a onda okamenjenih spuževa i možda drugih fosila. Pošto mu priznaju daleko vulkansko podrijetlo, vrijedilo bi za geologa da ga obiđe.

„Sa“ Svetog Andrije ugledamo jedno, pa dva, pa tri svjetla. Mislili bi signali ili svjetionik, ali to su ribarske lađice, a mi udarili pravo prama sredini ostrva. Čujem da je trokut, kojemu su dvije strane po kilometar i po, a jedna kilometar duga. Zanimljivo je da nema mola da se na nj iskrcamo. Otok se crni pred nama kao gusto otajstvo ugljevine noći. Uz obalu nikoga. Iskrcavamo se na dosta tajinstven način, i pošto smo najprije izmjerili dubinu pličine da se ne nasukamo, i vrlo oprezno, da ne lupimo o liticu gdje bismo odista polomili zube. Čuh da na ostrvu ima zmija – ali nisu otrovne. Poslije nam je u dom zalutala dražesna minijatura gušterica, kakvu vidjeh i u Komiži gdje se šeta po duvaru. S otočkoga kompleksa provaljuje na nas snažan miris borovine. Pomislismo da je od stabala, ali nas uvjeriše da je od treščica koje su ribari preparirali za svoje luče.

I tako, na domaku „svetih viških voda“, u mrkoj noći izlazimo jedan po jedan, ali bolje svi skupa, na goli kamen kršten solju i salamurom, na kojem moja teška cipela klizi i zvoni, kao da ću posrnuti u provaliju. I zbilja, imat ću zadovoljstvo da mi se čvrsta sportska obuća provali na zubovima i šiljcima ovoga hridinjaka. Sada treba uz brdo. Strmo; po danu bismo postajkivali da odahnemo; ribar nas vodi uz

dje dokoni galebovi njišu se na moru preživajući obilnu riblju hranu. Pomalo se zamračuje. Malo pred nama, jedan doličan mlađi gospodin upravlja sa sasvim malim motornim čamcem na kojem i jedno plavooko dijete začuđeno pilji u valove. Dostignemo ih, i onda se neko vrijeme napored utrkujemo, kao na nekim regatama, ali onda čamac promijeni pravac i izgubi se, uz mahanje i poklike s jedne i druge strane, u nastajućem mraku.

Mi, uz jednoliko drndanje motora, odmičemo sustavno u svojem pravcu vode, bez svjetlosti. Gospođe su se zagovorile, a neki od momaka posade zapjevaše (bolje no da smo kod g. Ilije Vukušića):

*In einer kleinen Konditorei,
Konditorei...*

*(U jednoj maloj slastičarni,
slastičarni...)⁴*

Mi putujemo, naime g. Zvonko Tomić sa suprugom i ja, pored košare pozajmljene na komiškoj obali pune živeža za dan ili dva, i kako malo zahlađuje svi se zakopčavaju ili navlače dopunske ogrtače. Gospođa me pita da mi nije hladno i da onda navučem gunj. Zahvaljujem jer mi je još i suviše toplo, u ovim prepečenim danima kasnog augusta. U daljini se vide zapaljena svjetla ribarskih lađa, a negdje i neka široka jedra. Razgovara se o nesrećama na moru, o životu na pustom otoku, i slično. Kada smo se odmakli skoro za po puta, vidimo gdje nam put siječe jedna golema jahta s više jedara, koja plovi na Sjever, ili Sjeverozapad. Pitamo se hoće li nas prestići. Hoće. No kad je tako neko vrijeme pred nama, čini

⁴ Popularni šlager iz 1928 (Friedrich Raimund Vesely) i istoimeni film Roberta Wohlmutha iz 1929 (romantična drama).

TEUTIN DVOR Otok Sveti Andrija

Dospjeli smo na posljednji rub Jadrana gdje se već kaže: Dovle i ne dalje (*nec plus ultra*), pod okolnostima koje su naročito važne u pjesničkom i fantastičnom smislu. Ostavio sam za drugi put da g. Kujačića ispitam potanje o njegovom putovanju na Kanarijska ostrva, na koja u Komiži podsjećam samo po neki kanarinac, i na Azore. Ovaj put zadovoljit ćemo se Jadranom, izbrađenim, prokopanim tokom. Kujačić ostaje u Komiži, jer mu je uručen poziv za sud u Visu; osim toga izložio je, po svojem starom običaju, jednu sliku u ručalištu hotela Kuljiš. Kada me ujutro izbudio iz sna snažnim povikom, ugledao sam ga pod prozorom u plavoj mornarskoj uniformi. Sjetio sam se anamitske riječi „Tauban“, što znači plavi mornar. Tako: sve plavo. Plavi vitez. Plavi jahač. A meni se činilo da sam neke vrsti Lutajući Vitez, sukladno viđenju Oskara Kokoschke.³

Uputili smo se motorom iz Komiže deset minuta prije sedam sati uveče, baš kad je već parobrod „Senj“, od dnevne veze sa Splitom, pristao u luku. Na brodicu ima preko dvadeset lica, među kojima dvije gospođe govore češki, od kojih jedna rodica vlasnika motora g. Mardešića. Ovdje-on-

³ Slika „Der irrende Ritter“, 1914; vitez (autoportret Oskara Kokoške), u plavom oklopu.

